

Učeni Nemec Weiss, profesor na vseučilišču v Gradcu piše o ponemčevanju Slovencev blizu takole: „Ko so bili takrat divji Ogri (Madjari) l. 955 premagani, se je začela tudi naša (štirska) dežela prav marljivo obdelavati in nemčiti. Ne le posamezni so se selili proti vzhodu in jugu in si poiskali zapuščenca selišča, ampak cesar in duhovništvo sta naselilev dežele podpirala. Naselniki so dobili posebne pravice, kakor postavim dandanašnji v Beču taki, ki nove hrame stavijo. Po Aventinu se je v deželnem zboru v Tulnu sklenilo, naj se vsem onim svobodnim, ki se hočejo preseliti v vzhodno marko, odpustijo davki in vojaščina, plemenitaši in duhovščina pa si smeta v naselbinah v vzhodni marki postaviti in ograditi gradove, kakor si hočeta. Crkva in država ste podpirale nemško naselitev naše dežele, nemški živeli je rastel in zmagal in je postal vladar v severu naše (pred slovenske) dežele. Večina naseljencev so bili Bavarci, zato je v naši deželi „bairisch“ toliko kot nemško p. Bairisch-Graz (Gradec), Baierndorf itd. Že l. 970 nahajamo „marko“ (med Muro in Dravo), cesar Otto I. je razdelil nekoliko kamernih imanj vzhodne dežele poimenoval Dolni dvor, ki se nemški veli Niederhof, poleg tega 50 drugih kraljevskih pušč z lesom Zuzil in kar je bilo kraljevskega premoženja Ziubskega grada med Sulpo in Laznico, zraven tega še Lipnico.“ In spet na drugi strani piše: „Kralj (nemški) je svojim zvestim podaril podvrženo zemljo, da bi jo obdelali, in ti so si vzeli slušne (podložne) seboj, ali pa so si tamošnje zemljake kot slušne podvrgli. Je bila zemlja s časom ponemčena, se je granica dalje premaknola in napravila se je iz nove premagane zemlje nova marka.“ Tako piše Nemec.

Slovenci so bili vsikdar varhi zapadnim narodom proti Obrom, Madjarom, Turkom, slabeli so po tem takem kot stražniki, Nemci pa so jih še nemčili, polagoma med nje vselivši nemške prebivalce s posebnimi pravicami (privilegiji), jim naklonivši nemške glavarje in duhovnike, in končno jih podvrgši za slušne (podložne kmete) marko za marko odjemaje.

Morda pa so bili Slovenci kedaj tako divji bezzakonski roparji, da jih sosedni Nemci niso mogli inče ukrotiti, kakor da so si grade med nje stavili in jih tako strahovali in je s tim pripravili sposobne za postavo in pravico in mirno delo ter so še morda le oni jihovemu divjemu roparskemu življenju konec storili?

Kaj še! Slovani so v 5. stoletju pred Kristom za časov Herodota in pred, takrat ko so še Germani (Nemci) brez stalnih selišč živino pasli in od ropa živeli, že orali in sejali in trs sadili in tržili od Baltičnega morja do Jadranskega in Črnega po srednji Evropi in so stali na oni stopni spoznanja pravice (postavnosti) in omike, kakor p. Germani v srednjem veku ob času križarskih vojsk in tudi takraj tatranskih gor na Ogerskem in Korotanskem so bili v društvenem življenju tako razviti, da so poznej Ogri, ko so te kraje posedli njihove županije in srenjske naprave za tak imenitne spoznali, da so je sami prejeli in še jim zdaj valjajo kot naj bolj izvrstne v Avstrijskem. Ravno tako so se poljedelstva in vino in živino-reje kakor v prejšnjih časih Nemci tako poznej Ogri učili od Slovanov, kar priča ogerski jezik, ki ima za te reči besede vzete iz slovanščine. Bili so po tem takem Slovani poprek in tako tudi Slovenci od nekdej delavci a ne roparji. Če so se v njihovih deželah gradovi stavili, so se stavili, da bi se leži pod tujo oblast spravili in v nji obdržali, da bi se nemška država širila, ne pak, ker bi se bilo bati njihovega ropanja. Le nevedneži in krivični zgodovinarji imenujo tedaj Vende, Windische, t. j. Slovence v eni vrsti poleg divjih in roparskih Obrov in pesjakov in v tem smislu naj se tudi prevodijo nekatere zgodovinske knjige in pa tudi deska piramidna nad Mariborom. Čim bolj se bodo Slovenci učili zgodovine, bolj bodo take krivice, ki so se ob svojem času s premislitkom na nje valile, od sebe odvrčali. Slovenci so bili delavci, pridni delavci in so imeli slabe državne vezi, sicer pak vredjene, dobro vredjene rodbinske in srenjske zadeve. Vse te posebnosti in prednosti so se Slovincem odvzele, ko so prišli pod tuje gospodstvo, da pa so bile nekaj vredne, je jasno iz rečenega.

Iz tega pa je tudi jasno, da je vsa ta tuja izomika, ki se pri nemčenju hvali, da bi bilo krivično nemčenje bolj sladko, čisto puhla, kajti to, kar se je Slovincem in Slovanom vzelo, se je indi sprejelo in Slovani odkar se zavedajo, si je zopet prisvojujejo; poprek oni ki dosti o omiki bledejo, tega, kar v nemškem narodu prehvalijo, še večidel ne poznajo, kajti Herder in drugi nemški veleumi omiko tako učijo

kakor jo tudi mi želimo na podlagi pravice in ravnopravnosti, ne pak nemčevanje.

Zato pa od zdaj naj bo vse razžaljenje narodov v naši mnogojezični Avstrijski državi pozabljeno in bodimo si vsi enakopravni brati, pogodimo se o ravnopravnosti, imejmo se radi drug drugega in zagotovimo si medseobno svobodo, ne kratimo drug drugemu pravic in da bo pravica jasna, izrecimo si za se in za prihodnje državnike pogoje z napisano postavo o narodnosti.

Gospodarske stvari.

Trsoznanstvo.

(Dalje.)

Št. 3. Lindavec beli, weisser Lindauer, Eugenia crassiuscula, tudi Weidletraube imenovan, doma na Bodenskem jezeru.

Trs ima malo, tenko, globoko zarezano, plano listje, dolgo, rahlo, vejasto grozdje s neenakimi jagodami, in tenkim, prav dolgim receljem. Jagode so okroglaste, žoltozelene, belonaduhane, velikobrazgotinaste, in mešički s debelo žilavo kožico, so kislasti in pozno zore.

Št. 4. Klareta bela, na Francoskem; Mema Clarrette blanche, lat. Eugenia membranacea Listje je veliko, tenko, ohlapno, capni konci dolgozobčasti; grozdje s kratkim, debelim receljem ni enakih jagod, je dolgo, rahlo, vejasto; jagode žoltozelene, pikčaste, velikobrazgotinaste, tenko mešičknate; jagodni receljček kratek, debel. Zlo pozno zori.

2. razred: listje s 3. capami, žile ščetinaste ali volnate.

Št. 5. Burgundec beli, weisser Burgunder, Grosblanc v Šampanji na Franc., tudi plant gentil ali lat. sapiduasias burgundica imenovan. Trs s rdečerjavimi, večkrat črnopikastimi rozgami ima bolj 3, kakor 5 capno listje, katero je žoltozeleno, ravno, in kratkošpičasto nazobčano. Listje in grozdje je podobno klešecu in belemu klevnarju, ktera se pozneje vrstita. Veruge spodnje nekaj razširjene, petelja pa posevno štirvoglasta, široko odprta, do spodnjih žil, čez ktere ne sega listna ploha, kar ga posebno od belega klevnarja loči, kakor tud neke kožne gube na spodnjih žilah 4. Grozd je srednje velik ali mali, gost, vejast; recelj kratek. Vrednost. Skoraj v vsaki legi in zemlji, in pri vsaki reji, posebno na glavice rezan čvrsto raste in je zelo rodovit bolj od belega klevnarja, se priporoča posebno v srednje vinograde nameš žoltega klešeca, ker le v dolgotrpeči mokroti gnije.

Št. 6. Burgundec rani beli, früher weisser Burgunder grand blanc, se loči od prejšnjega po menj narezanem, skoraj celem listju in veruga je nad petljo ozka, potem suličasto odprta.

Grozd je zelo kratkoreceljnast, gost kakor pri klešecu, in da tudi tako vino, vender tudi ravno tako rad gnije kakor ta v mokri jeseni ali v mastni zemlji. Je prav rodovit rano zori, zato se priporoča za slabo suho zemljo, kder beli klevnar, in rdeči traminec ne zorita in rodita.

(Dalje prihodnjič.)

Kteri je izvrsten vinograd?

(Konec.)

3. Zato si zapomni: da marljivo brž po trgatvi daš stareje trte pogrobiti, in v pomanjkljivosti zadostnih mladik ali rozeg s sajenkami ali vlačencami prazne prostore napolniš. Ne veruj, da je tako grobanje prezgodaj in še les ne dozori. Ni res. Kar je lesa dozorelega, se že vidi in pozna o trgatvi; da še listje ni odpadlo nič ne de. Slana, mraz ti nikoli ne bo trt zoril, le sok po mladikah stisne, da ne kroži, in pa listje popari, drugega pa nič ne stori: kar je zrelo, je že zrelo o trgatvi, pred zrelo trt se pa tako grozdje ne trga, ker še ne bi zadosti bilo dozorelo. — Le na to je pri grobanju najbolj paziti, da je trta, les zdrav, neranjen. In kedar je skozi leto toča mladike le nekoliko natolkla, ne daj grobiti, raji pa s sajenkami zasajuj.

4. Treba skrbeti, da mejice niso tako silovito široke. Po nekterih bi se lahko z vozom peljal! Ako hočeš vinograd imeti, ti ni treba klancev — širokih mejic; ali pa neredi brajde na obeh straneh. Ne rekaj: Na sepih in mejicah se največ grozdja natrguje? Je sicer nekoliko resnice na tem, ker po mejicah in sepih trta več svetlobe vživa in korenine ložej v boljšo zemljo zunaj vinograda spušča in rasprostira.